

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI GMINNEGO OŚRODKA

POMOCY SPOŁECZNEJ ZA OKRES I - XII 2006 r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2006 r. realizował zadania zlecone gminie oraz zadania własne zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późniejszymi zmianami) oraz zgodnie z ustaleniami Rady Gminy.

Pomocy społecznej na zasadach określonych w ustawie udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej (art.7).

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje :

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 477 zł,
2. osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 351 zł,
3. rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie (art.8).

W szczególnych przypadkach osobom i rodzinom nie spełniającym w/w kryterium może być przyznana pomoc w postaci zasiłków celowych specjalnych.

„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości ” (art. 2 ust.1).

„Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust.1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem ” (art. 3 ust.2).

Pomoc społeczna polega w szczególności na :

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb (art. 15).

W związku z powyższym Ośrodek realizował zadania pomocy społecznej w różnych formach:

1. osoby bezdomne z terenu gminy kierowano do noclegowni	4 osoby
2. prowadzono dożywianie w szkołach podstawowych, specjalnych, świetlicy socjoterapeutycznej	301 dzieci
3. organizowano wypoczynek letni dla dzieci	44 osoby
4. osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym przyznana została pomoc w formie usług opiekuńczych	7 osób
5. opłacano koszty związane z umieszczeniem mieszkańców gminy w Domu Pomocy Społecznej	2 osoby
6. przyznawano pomoc w formie świadczeń finansowych oraz pracy socjalnej	475 rodzin

I. Liczba wydanych decyzji **3 012**

- zasiłki stałe	87
- zasiłki okresowe	274
- zasiłki celowe zwykłe	262
- zasiłki celowe - leki	136
- zasiłki celowe – odzież, obuwiu	90
- zasiłki celowe – opłaty mieszkaniowe	219
- zasiłki celowe – wyprawka szkolna	75

- zasiłki celowe - opał	254
- zasiłki celowe specjalne	88
- pomoc rzeczowa - posiłki (dorośli, dzieci)	385
- schronienie, nocleg	6
- program „Posiłek dla potrzebujących”	1 136

II. Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną

W roku ubiegłym świadczeniami z pomocy społecznej objęto 475 osób i rodzin, tj. 1 514 osób w rodzinach :

Białe Błota	182 rodziny	587 osób
Ciele	38 rodzin	164 osoby
Drzewce	8 rodzin	11 osób
Kruszyn Krajeński	14 rodzin	68 osób
Lipniki	6 rodzin	23 osoby
Lisi Ogon	28 rodzin	115 osób
Łochowice	8 rodzin	37 osób
Łochowo	98 rodzin	249 osób
Murowaniec	33 rodziny	103 osoby
Prądki	3 rodziny	6 osób
Przyłęki	22 rodziny	69 osób
Trzciniec	12 rodzin	17 osób
Zielonka	23 rodziny	65 osób

III . Wykorzystane fundusze

dotacja celowa :

- zasiłki stałe, okresowe	127 782,-
- składki zdrowotne	9 992,-
- program „pomoc państwa w zakresie dożywiania”	200 000,-

fundusz gminy :	
- zasiłki	178 740,-
- usługi opiekuńcze	6 908,-
- DPS	20 163,-

Realizacja programów rządowych

1) Program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” :

* dotacja celowa przyznana przez Wojewodę 200 000,- zł

* fundusz gminy 53 110,-zł

- pomocą w tej formie objęto rodzin 495 (1 437 osób),

w tym - dożywianie dzieci w szkołach (301 dzieci) :

* dotacja celowa z budżetu państwa 66 236,- zł

* fundusz gminy 27 318,- zł

Pomoc w ramach programu przyznawana była głównie w formie niepieniężnej. Zawarto umowy z dziesięcioma sklepami spożywczymi z terenu gminy, które wyraziły zgodę na współpracę w ramach realizacji w/w programu oraz przyjęły proponowaną formę rozliczeń finansowych – należność za wydaną żywność tut. Ośrodek przekazywał na konta właścicieli sklepów po otrzymaniu faktur za wydaną żywność.

Część środków finansowych zabezpieczono na dożywianie dzieci w szkołach, mając na uwadze w szczególności troskę o ich prawidłowy rozwój fizyczny i zapewnienie gorącego posiłku.

W Przyłękach oraz w Zielonce do września 2006 r. dzieciom wydawane były drugie śniadania, w związku z niedostatkami bazy lokalowo - technicznej oraz nie spełnianiem norm sanitarno - epidemiologicznych. Od nowego roku szkolnego na bazie istniejącego zaplecza kuchennego w obu szkołach utworzono punkty wydawania gorących posiłków.

Dokonano zakupu niezbędnego wyposażenia kuchennego : wyparzarek, naczyń, sztućców, termosów do przewozu żywności oraz stolików i taboretów (szkoła w Przyłękach).

Posiłki przygotowywane są w Szkole Podstawowej w Białych Błotach, pakowane w termosy do przechowywania żywności i rozwożone do w/w szkół. Transportem posiłków zajmuje się Warsztat Terapii Zajęciowej „Dąb” – uzyskano zaświadczenie Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bydgoszczy zezwalające na przewóz żywności środkiem transportu pozostającym w dyspozycji tej jednostki.

Ponadto w ramach opisywanego zadania zapewniono tym osobom dorosłym, które nie mogą sobie same zapewnić gorącego posiłku własnym staraniem możliwość spożycia posiłku w WTZ „Dąb”. W roku ubiegłym 20 osób dorosłych objęto pomocą w tej formie.

Przyjęcie opisanych rozwiązań pozwoliło wyeliminować potencjalne możliwości wykorzystania przyznanej pomocy w sposób niezgodny z przeznaczeniem oraz pozwoliło na objęcie pomocą wszystkich członków rodzin, które zakwalifikowano do tej formy pomocy.

Posiłki (także obiady) mogły być przygotowywane w każdym domu, bez konieczności codziennego dochodzenia, czy dojazdu do lokali gastronomicznych.

2) Program pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy

* dotacja celowa przyznana przez Wojewodę 37 840,- zł

Program skierowany był do tych gospodarstw rolnych, które w roku 2006 dotknięte zostały klęską suszy. Pomocy udzielano tym rodzinom rolniczym, w których co najmniej jedna osoba w tej rodzinie była rolnikiem - w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników - która podlegała temu ubezpieczeniu z mocy ustawy oraz w gospodarstwie rolnym - w rozumieniu przepisów o podatku rolnym - szkody w uprawach rolnych spowodowane suszą, oszacowane przez komisję powołaną przez Wojewodę wyniosły średnio powyżej 30 %. Rozpatrzono ogółem 47 wniosków, z czego pozytywnie 32 wnioski.

IV. Inne formy pomocy :

a) W związku z wprowadzeniem w życie ustawy o świadczeniach rodzinnych w roku 2004 oraz ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej w roku 2006, przy tutejszym Ośrodku funkcjonowała Sekcja Świadczeń Rodzinnych. Nałożone ustawą zadania obejmowały przyznawanie i wypłacanie niżej wymienionych świadczeń :

- zasiłki rodzinne - wydatkowano kwotę z przekazanej dotacji celowej w wys. 994 631,- zł,
- dodatki do zasiłku rodzinnego, wydatkowano kwotę 1 074 123,- zł.
- zaliczka alimentacyjna - 271 263,- zł.

Wydano 1 528 decyzji w sprawach dotyczących świadczeń rodzinnych.
Ogółem wypłacono 21 420 świadczeń.

b) Ośrodek realizował zadania obejmujące opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne dla osób uprawnionych, otrzymujących świadczenia obligacyjne z pomocy społecznej oraz świadczenia pielęgnacyjne i dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu okresu jego pobierania :

łącznie wydatkowano :

- składki emerytalno - rentowe dotyczące świadczeń rodzinnych - 41 479,- zł
- składki zdrowotne dotyczące świadczeń rodzinnych - 5 030,- zł
- składki zdrowotne dotyczące świadczeń pomocy społecznej - 9 992,- zł

Szczególnie należy zwrócić uwagę na fakt, iż opłacanie składek emerytalno - rentowych pozwoli na uzyskanie okresu składkowego, niezbędnego przy ustalaniu prawa do otrzymania świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne umożliwi osobom objętym pomocą, a także członkom ich rodzin korzystanie z bezpłatnej opieki lekarskiej.

c) Ponadto wydawano decyzje przyznające prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dla osób, które nie podlegały obowiązkowi powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 210, poz. 2135 z późniejszymi zmianami).

Wydano 5 pozytywnych decyzji w tej sprawie, dzięki czemu koszty pobytu tych osób w szpitalu oraz koszty związane z leczeniem w placówkach służby zdrowia sfinansowane zostały przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Decyzje w przedmiotowej sprawie zachowują ważność przez 30 dni od dnia przyznania prawa do objęcia pomocą w tej formie.

d) Udzielana była pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym - 64 rodziny - w zakresie dożywiania (dorośli oraz dzieci), wsparcia finansowego, pomocy w zakupie podręczników i przyborów szkolnych, obuwia, lekarstw, a także w formach niefinansowych, takich jak: kierowanie do Punktu Interwencji Kryzysowej - Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego, podejmowanie działań mających na celu podjęcie leczenia odwykowego, współpraca z Gminną Komisją do Spraw Przeciwdziałania Alkoholizmowi i z policją, interwencje pracowników socjalnych w środowiskach, organizowanie kontaktów z placówkami służby zdrowia.

Pomoc w powyższych formach realizowana była w związku z ustawą o pomocy społecznej oraz w nawiązaniu do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Białe Błota.

e) Szczególne oddziaływania skierowano do grupy osób bezdomnych – 9 osób. Obejmowały one w szczególności wdrażanie do pracy poprzez realizację prac społeczno-użytecznych w gminie Białe Błota. W efekcie podjęcia pracy socjalnej 2 osoby bezdomne podjęły decyzję o przystąpieniu do realizacji w/w programu, a podjęty trud wychodzenia z bezdomności zaowocował kontynuacją wykonywania tych prac w roku bieżącym.

Ponadto w czerwcu ubiegłego roku dokonano zakupu kontenera mieszkalnego dla jednej osoby bezdomnej, która włączyła się do realizacji prac społeczno-użytecznych oraz rozpoczęła terapię indywidualną prowadzoną przez psychologa.

f) W roku 2006 w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było - ogółem 595 osób bezrobotnych z terenu gminy.

Z pomocy Ośrodka skorzystało 227 rodzin (789 osób w rodzinach) z występującym problemem bezrobocia.

Bezrobotnym umożliwiono, podobnie jak w latach ubiegłych, podpisywanie gotowości podjęcia pracy w miejscu zamieszkania, w związku z udostępnieniem pomieszczenia GOPS dla pracowników PUP w Bydgoszczy. Dzięki temu grupa 502 osób bezrobotnych nie musiała dojeżdżać do siedziby urzędu w Bydgoszczy i wydawać na ten cel własne środki finansowe.

Udzielana pomoc dotyczyła poprawy sytuacji finansowej rodzin poprzez przyznawanie zasiłków okresowych i celowych, a także wykonywanie pracy socjalnej na rzecz tej grupy osób w formie aktywizacji zawodowej (skierowania do pracy, motywowanie do poszukiwania pracy we własnym zakresie, kierowanie do PUP celem rejestracji, włączanie do aktywnych form zatrudnienia realizowanych na terenie naszej gminy).

Przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Bydgoszczy współpracy zorganizowano:

- **staże absolwenckie**, których celem było nabywanie praktycznych umiejętności przydatnych do pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu odbywania stażu przez absolwenta szkoły ponadgimnazjalnej, policealnej, wyższej, bez nawiązywania stosunku pracy; pracodawca ma możliwość sprawdzenia przydatności zawodowej stażysty we własnej firmie, którego może zatrudnić po zakończeniu stażu,

- **przygotowania zawodowe** - jest to praktyczna nauka zawodu oraz dokształcanie teoretyczne, mające na celu przygotowanie osoby do pracy w charakterze wykwalifikowanego pracownika,

- **roboty publiczne**, które stanowią skuteczną formą pomocy długotrwale bezrobotnym oraz pracodawcom - podjęcie choćby tymczasowej pracy zachęca do dalszych poszukiwań stałego zatrudnienia, pozwala bezrobotnym uaktywnić się zawodowo - być pracownikiem, podwyższać własną samoocenę oraz zdobyć umiejętności związane z szukaniem pracy,

- **prace społecznie - użyteczne** - wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych poprzez skierowanie przez Starostę do wykonywania określonych zadań, organizowane w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

Osoby, które podjęły zatrudnienie w w/w formach zdobyły doświadczenie, które będzie pomocne w znalezieniu pracy w przyszłości, a ponadto stanowiły formę wsparcia dla pracowników Ośrodka w wykonywaniu zadań zawodowych oraz dla całej Gminy wykonując prace porządkowo-melioracyjne w różnych sołectwach.

Większość osób decydujących się na ten rodzaj zatrudnienia była długotrwale bezrobotna, pozbawiona nadziei na polepszenie swojej sytuacji finansowej, jak również poczucia własnej wartości. Poniższa tabelka przedstawia zaangażowanie Gminy Białe Błota, w tym GOPS jako organizatora aktywnych form zwalczania bezrobocia w roku 200

lp.	nazwa stanowiska	miejsce pracy	forma pracy czasokres pracy	okres pracy	liczba osób	wiek
1.	Opiekunka osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych	GOPS Białe Błota - praca w miejscu zamieszkania osób chorych i niepełnosprawnych na terenie Gminy Białe Błota.	Przygotowanie zawodowe / 06.03.06 r. - 05.09.06 r./	6 miesięcy	1	50 lat
2.	Asystent wychowawcy instruktora	Świetlica Socjoterapeutyczna „Małgosia” w miejscowości Ciele	Przygotowanie zawodowe / 10.04.06 r. - 09.10.06 r. /	6 miesięcy	1	52 lata
3.	Referent do spraw księgowości	GOPS Białe Błota	Przygotowanie zawodowe / 01.09.2006 r. – 28.02.2007 r. /	6 miesięcy	1	38 lat
4.	Pracownik gospodarczy	Prace porządkowe na otwartym terenie oraz przy obiektach użyteczności publicznej tj. przystanki, szkoły itp.	Roboty publiczne - pracodawca Urząd Gminy Białe Błota / 11.04.06 r. -	6 miesięcy	7	osoby długotrwale bezrobotne

			10.10.06 r. /			
5.	Koordinator prac społecznie - użytecznych	GOPS Białe Błota – w tym praca w terenie	Roboty publiczne - pracodawca Urząd Gminy Białe Błota / 16.06.06 r. - 15.12.06 r. /	6 miesięcy	1	40 lat
6.	Prace melioracyjne	Teren Gminy Białe Błota	Roboty publiczne - pracodawca Urząd Gminy Białe Błota / 03.10.2006 r. – 02.12.2006 r. /	2 miesiące	3	osoby długotrwale bezrobotne
7.	Prace porządkowe, gospodarcze, opieka nad osobami niepełnosprawnymi, pomoc przy przygotowaniu posiłków	Miejsca użyteczności publicznej na terenie Gminy Białe Błota oraz szkoły, przedszkola, świetlice, GOPS. Domy Kultury, WTZ	Prace społecznie - użyteczne / 01.06.06 r. - 30.11.06 r. /	6 miesięcy	20	Podopieczni GOPS
8.	Asystent pracownika socjalnego	GOPS Białe Błota oraz praca w terenie	Staż absolwencki / 01.06.06 r. - 30.11.06 r. /	6 miesięcy	1	22 lata
9.	Referent do spraw świadczeń rodzinnych	Sekcja Świadczeń Rodzinnych przy GOPS Białe Błota	Staż absolwencki / 17.07.2006 r. - 16.01.2007 r. /	6 miesięcy	2	21 lat
10.	Referent do spraw administracyjnych - obsługa SI POMOST	GOPS Białe Błota	Staż absolwencki / 17.07.2006 r. - 16.01.2007 r. /	6 miesięcy	1	21 lat
11.	Asystent instruktora terapii zajęciowej – pracownia gospodarstwa domowego	Warsztat Terapii Zajęciowej „Dąb”	Staż absolwencki / 15.09.2006 r. – 28.02.2007 r./	5 miesięcy	1	21 lat
12.	Asystent instruktora terapii zajęciowej – Pracownia szycia i rękodzieła	Warsztat Terapii Zajęciowej „Dąb”	Staż absolwencki / 01.09.2006 r. – 28.02.2007 r. /	6 miesięcy	1	24 lata
13.	Referent do spraw świadczeń rodzinnych	Sekcja Świadczeń Rodzinnych przy GOPS Białe Błota	Staż absolwencki / 15.11.2006 r. - 28.02.2007 r. /	3,5 miesiąca	1	21 lat
	RAZEM:					41 osób

Ponadto w roku 2006 GOPS w Białych Błotach podjął współpracę z firmą remontującą drogi, zatrudnione zostały cztery osoby na umowę zlecenie do prac ziemnych. Nawiązano również współpracę z firmą zakładającą zieleń na odcinku drogi krajowej, zatrudniono 15 osób na umowę o dzieło.

Razem 60 osób uzyskało „zatrudnienie” w tym 46 osób to podopieczni GOPS.

g) Zajęcia realizowane w Świetlicy Socjoterapeutycznej „Małgosia” w Cielu stanowią alternatywę dla dzieci i młodzieży na wykorzystanie czasu wolnego po zakończeniu zajęć szkolnych, a także są efektywną formą pomocy dla osób z rodzin dotkniętych szeregami

problemów społecznych, a w szczególności problemem alkoholizmu oraz dysfunkcji wynikających z braku korzystnych warunków do rozwoju fizycznego, psychicznego, społecznego i emocjonalnego. Świetlica działa w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Działania podejmowane w świetlicy realizują wyznaczone cele. Realizacja tych celów wynika z dużego zapotrzebowania na pomoc pedagogiczną, wychowawczą, opiekuńczą, psychologiczną dla dzieci z trudnych rodzin, charakteryzujących się problemem alkoholizmu, niewydolności wychowawczej, opiekuńczej.

Działania, które podejmowane są w Świetlicy Socjoterapeutycznej w Cielu mają głównie na celu:

- ☞ profilaktykę zapobiegania przeciw uzależnieniom od alkoholu oraz innych używek, które są łatwo dostępne w lokalnym środowisku
- ☞ uświadomienie dzieciom o istniejących problemach społecznych (alkoholizm, narkomania i inne), które stanowią dla nich potencjalne zagrożenie
- ☞ zapewnienie poczucia bezpieczeństwa
- ☞ wspomaganie rozwoju psychicznego, społecznego, emocjonalnego, fizycznego
- ☞ łagodzenie niedostatków wychowawczych
- ☞ eliminowanie zaburzeń w zachowaniu
- ☞ wyrównywania szans dzieci dotkniętych różnymi problemami społecznymi
- ☞ pomoc w nauce (odrabianie prac domowych, pogłębianie i utrwalanie wiedzy szkolnej, wdrażanie nawyku uczenia się, odrabiania prac domowych, czytania)
- ☞ wytyczanie nowych wzorów, pokazanie nowych rzeczy, które pozwolą na nie powielanie błędów rodziców
- ☞ wyposażanie dzieci i młodzieży w wartości, "narzędzia", które pomogą im w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych, zdobywaniu nowych doświadczeń, rozwijaniu drzemiącego w nich potencjału
- ☞ rozwijanie zainteresowań dzieci, talentów, uzdolnień poprzez angażowanie w kółka zainteresowań i powierzanie odpowiedzialności
- ☞ nauka współdziałania, współpracy w grupie
- ☞ integracja dzieci i rodziców
- ☞ wdrażanie zasad dobrego wychowania, zachowania się w miejscach publicznych oraz zasad z zakresu higieny osobistej
- ☞ podniesienie poczucia własnej wartości, godności i wpływ na zamianę negatywnego myślenia w pozytywne
- ☞ pomoc w odzyskaniu wiary we własne możliwości i siły.

Metody, którymi pracownicy posługują się w pracy z dziećmi w Świetlicy Socjoterapeutycznej „Małgosia“ :

- ☞ praca w parach i grupach
- ☞ dyskusje i pogadanki
- ☞ filmy edukacyjne i dokumentalne
- ☞ scenki
- ☞ konkursy tematyczne
- ☞ „burza mózgów”
- ☞ rysunki
- ☞ zajęcia relaksacyjne
- ☞ zajęcia przy muzyce
- ☞ zabawy (wprowadzające, podnoszące energię dzieci, kończące, psychologiczne, interakcyjne, rozwijające koncentrację, inteligencję, współpracę, ekspresję, oparte na zaufaniu, z wykorzystaniem materiałów, polegające na szybkich reakcjach, oparte na zgadywaniu i odkrywaniu, językowe, wspierające dobre kontakty, w przyrodzie i z przyrodą).

W Świetlicy Socjoterapeutycznej „Małgosia” w roku 2006 funkcjonowały cztery grupy wiekowe:

1. **grupa najmłodsza** – dzieci w wieku od 3 do 5 lat. Na zajęcia tej grupy łącznie w 2006 roku uczęszczało 11 dzieci. Zajęcia odbywały się trzy razy w tygodniu (poniedziałek, środa, piątek) przez trzy godziny.
2. **grupa młodsza** – do tej grupy uczęszczały dzieci w wieku od 6 do 10 lat. Grupa liczyła 16 osób.
3. **grupa starsza** – dzieci w wieku od 11 do 13 lat. W 2006 roku na zajęcia uczęszczało 13 dzieci.
4. **grupa gimnazjalna** – na zajęcia tej grupy uczęszczała dorastająca młodzież w wieku gimnazjalnym, w liczbie 8 osób.

Zajęcia dla wyżej wymienionych grup odbywały się w godzinach:

poniedziałek 10.00 – 17.30

wtorek 10.00 – 17.30

środa 10.00 – 17.30

czwartek 10.00 – 17.30

piątek 10.00 – 17.00.

Zajęcia grup w wieku szkolnym

Zajęcia wszystkich grup dostosowane były do możliwości, a także do aktualnych potrzeb uczestników, odbywały się w poszczególnych kółkach zainteresowań. Prowadzone były w sposób urozmaicony, tak by zainteresować, zainspirować uczestników, dostarczyć nowych doświadczeń, które ułatwią życie w przyszłości. Zajęcia stanowią alternatywę na zagospodarowanie wolnego czasu, który pozostaje dzieciom po zakończeniu zajęć szkolnych. Zajęcia realizowane w świetlicy mają charakter :

- ☞ profilaktyczny
- ☞ edukacyjny
- ☞ opiekuńczy
- ☞ kompensacyjno – wyrównawczy

Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży mieszkającej we wsi Ciele oraz wsi ościennych prowadzone były w formach kółek zainteresowań. Każdy uczestnik świetlicy miał możliwość wyboru dowolnego kółka. Dzieci częściej wybierały zajęcia, które odpowiadały ich zainteresowaniom. Były też dzieci, które przy wyborze kółka kierowały się chęcią wzbogacenia swojej wiedzy, zdobycia nowych umiejętności, które w codziennym życiu okażą się bardzo przydatne.

W okresie od stycznia do czerwca 2006 funkcjonowały w świetlicy następujące kółka zainteresowań:

- kółko gastronomiczne
- podstawy języka angielskiego
- kółko plastyczne
- zajęcia rękodzielnicze
- kółko teatralne
- kółko dziennikarskie
- kółko kronikarsko - fotograficzne
- zajęcia edukacyjne na komputerze
- kółko tańca młodzieżowego
- zajęcia sportowe – tenis stołowy

Od września zmodyfikowano plan pracy świetlicy i tym samym połączono niektóre zajęcia, w wyniku czego funkcjonowały:

- kółko plastyczno – rękodzielnicze
- kółko kronikarsko- dziennikarskie
- kółko gospodarstwa domowego
- zajęcia sportowe
- zajęcia interaktywne (rozwijające inteligencje dzieci, komunikację interpersonalną)
- podstawy języka angielskiego
- zajęcia edukacyjne na komputerze
- kółko tańca młodzieżowego.

Oprócz zajęć tematycznych dzieci mogły korzystać z zajęć sportowych: - zajęcia usprawniające tężyznę fizyczną oraz nauka gry w tenisa stołowego.

Zajęcia grupy najmłodszej – „Pięciolatek”

Grupa „pięciolatek” to dzieci w wieku od 3 do 5 lat. „Pięciolatki” funkcjonują od początku istnienia świetlicy. Utworzenie tej grupy było bardzo znaczące nie tylko dla samych dzieci, ale również dla rodziców gdyż zajęcia traktowane są przez nich, jak zajęcia przedszkolne.

W zajęciach w/w grupy mogą uczestniczyć rodzice, którzy czerpią wiedzę jak można aktywnie spędzać czas wolny z dzieckiem. Rodzice na zajęciach mogą pomagać dzieciom w wykonywaniu prac, a także obserwować zachowanie dzieci w grupie rówieśniczej, podczas samodzielnego wykonywania zadań. Dzieci zadania wykonują samodzielnie, we własnym tempie pracy. Uczestnicy otrzymują zadania domowe, które mają na celu utrwalanie zdobytych w świetlicy umiejętności.

Zajęcia grupy najmłodszej odbywały się trzy razy w tygodniu (w roku szkolnym) w godzinach popołudniowych od 10.00 do 13.00. Zajęcia odbywały się blokowo wg ustalonego planu, dopasowane były do wieku, predyspozycji, możliwości uczestników. Dzieci na zajęciach bawią się ucząc i ucząc się bawią. Wiedza przekazywana jest poprzez zabawę interaktywną. Dzieci w wieku pięciu lat poznają pierwsze litery, co ułatwia im start w klasie „zero”. Dzieci zdobywają nawyki, które są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w środowisku.

Uczestnicy, którzy zaczynają chodzić do klasy „zero” potrafią między innymi:

- pisać drukowanymi literami swoje imię
- liczyć w zakresie od 1 do 10
- rozpoznawać, nazywać kolory
- posługiwać się prawidłowo nożyczkami
- rysować wg wzoru

- opowiedzieć usłyszana bajkę
- prawidłowo kolorować obrazki
- odróżniać kształty
- wykonać samodzielnie czynności higieniczne

Kółko plastyczno – rękodzielnicze

Celem zajęć plastyczno – rękodzielniczych było rozwijanie zdolności manualnych dzieci, zapoznanie ich z bogactwem technik plastycznych i krawieckich. Podczas zajęć dzieci i młodzież tworzyły różne przedmioty i elementy dekoracyjne, które wykorzystywane były podczas innych zajęć świetlicy.

Podobnie jak inne proponowane formy zajęć w świetlicy, kółko plastyczno – rękodzielnicze zapoznaje dzieci i młodzież oraz rozwija w nich zainteresowanie poprzez różne formy aktywności, które zaprocentować mogą ciekawym hobby lub nawet w przyszłości wyborem zawodu.

Podstawy języka angielskiego

Podstawowym celem zajęć było wyposażanie dzieci i młodzieży w podstawowe zwroty oraz słówka w języku angielskim bądź też ugruntowanie zdobytej w szkole wiedzy z tego zakresu. Uczestnicy zajęć poprzez zabawę w grupie zdobywali i utrwalali wiedzę dającą dobre podstawy do dalszej nauki języka.

Kółko kronikarsko – dziennikarskie

Podczas zajęć dzieci i młodzież tworzyli kronikę świetlicy przy użyciu różnych technik plastycznych oraz komputerowych. Uczestnicy samodzielnie wykonywali zdjęcia wzbogacające kronikę, mogli także nauczyć się obróbki komputerowej zdjęć przy użyciu programu Photoshop Elements 4.0. Próbowali także swoich sił przy zbieraniu materiałów i pisaniu artykułów do gazetki „Świetliczek”. Gazetka informuje o życiu w świetlicy. Niestety jest to trudne bardzo zadanie udało się jedynie wydać jeden numer gazetki, ale dzieci są dzielne i próbują dalej.

Kółko gospodarstwa domowego

Głównym elementem zajęć było zapoznanie dzieci z procesem technologicznym powstawania różnych potraw. Dzieci i młodzież w ramach zajęć kółka gastronomicznego przygotowują proste potrawy będące formą dożywiania uczestników zajęć świetlicy.

Uczestnicy zajęć zapoznawali się z zasadami higieny i bezpieczeństwa w kuchni. Podczas zajęć uczestnicy wyznaczają każdorazowo szefa, porządkowych oraz kelnerów. Zadaniem poszczególnych funkcyjnych jest:

- szef – organizowanie pracy innych uczestników zajęć, wyznaczanie osób do wykonywania danej czynności, odpowiedzialność za porządek i bezpieczeństwo pracy oraz ścisła współpraca z prowadzącym zajęcia;
- porządkowi – są to wybrane podczas każdego zajęcia dwie osoby odpowiedzialne za utrzymanie porządku w pomieszczeniu gdzie odbywają się zajęcia oraz zmywanie na bieżąco brudnych naczyń;
- kelnerzy – są to dwie osoby odpowiedzialne za przygotowanie sali w której spożywany będzie przygotowany posiłek, nakrycie do stołu dla wszystkich uczestników zajęć świetlicy oraz posprzątanie po spożytym posiłku.

Pozostali uczestnicy zajęć kółka gastronomicznego omawiają wspólnie z prowadzącym proces technologiczny przygotowania potrawy i przystępują do pracy po przydzieleniu przez szefa do poszczególnych czynności.

Dzieci i młodzież podczas zajęć zapoznają się z rodzajami odróbki cieplnej potraw, rozdrabniania produktów oraz procesu przygotowywania potraw.

Kolejnymi elementami zajęć kółka gospodarstwa domowego były zajęcia związane z czynnościami porządkowymi w gospodarstwie domowym. Dzieci dbały o czystość swoich fartuszków, ręczników. Dbały również o czystość wszystkich pomieszczeń świetlicy i okresowo robiły w nich generalne porządki.

Poprzez taką formę zajęć ich uczestnicy nabyli i nadal będą nabywać nawyki związane z prawidłowym i higienicznym prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Kółko tańca młodzieżowego

Chęć uczestniczenia w tych zajęciach wyraziły zarówno dziewczęta, jak i chłopcy. Podczas kółka tanecznego dziewczęta w zespołach oraz chłopcy indywidualnie ćwiczą i rozwijają swoje umiejętności taneczne.

Dziewczęta stworzyły kilka zespołów tanecznych w ramach, których układają samodzielnie różnego rodzaju układy choreograficzne do muzyki tanecznej. Chłopcy natomiast skupiają się

głównie na stylu tańca nazywanym „Break Dance”. Łączą różne jego elementy w układy taneczne.

Uczestnicy podczas zajęć rozwijają swoje poczucie rytmu, umiejętność współpracy w zespole oraz kreatywność w zakresie figur i układów tanecznych.

Przygotowane przez uczestników układy taneczne prezentowane są podczas uroczystości świetlicy.

W ramach współpracy uczestnicy zajęć w Warsztatach Terapii Zajęciowej „Dąb” Białe Błota uszyli dla tancerzy z kółka stroje.

Kółko teatralne

Podstawowym celem zajęć było przygotowanie przedstawień na spotkania okolicznościowe, które odbywają się w świetlicy, w ciągu roku. Dzieci wystawiły sztukę „Czerwony Kapturek” na uroczystości z okazji Dnia Babci i Dziadka. Na imprezę z okazji siódmej rocznicy otwarcia świetlicy dzieci przygotowały przedstawienie pt. „Niebezpieczna zabawa” – niestety z braku czasu przedstawienie nie zostało wystawione. Na spotkaniu gwiazdkowym w świetlicy oraz na uroczystości wigilijnej dla osób starszych i samotnych dzieci wystawiły sztukę pt. „Wigilia w lesie”.

Uczestnicy tych zajęć ćwiczą pamięć oraz umiejętności współpracy w grupie. Poprzez naśladownictwo bezpiecznie wyzwalają drzemiącą w nich energię i emocje. Być może któreś z uczestników zajęć w przyszłości zostanie aktorem.

Zajęcia sportowe – tenis stołowy oraz zajęcia ogólnorozwojowe

Zajęcia dopasowane były do umiejętności uczestników. Dzieci ćwiczyły swoją kondycję i uczyły się zdrowej rywalizacji.

Zajęcia z tenisa stołowego to szkolenie się w technice gry. Grupa początkująca – zdobywanie umiejętności prawidłowego serwowania i przebijania piłeczki na pole przeciwnika.

Grupa zaawansowana – doskonalenie techniki gry, rozwijanie umiejętności poprawnego serwowania i odbioru piłki, nauka gry indywidualnej i grupowej.

Zajęcia edukacyjne na komputerze

Celem tych zajęć było zapoznanie dzieci i młodzieży z podstawami programów edycji tekstów i grafiki niezbędnych do poznania bardziej zaawansowanych możliwości edytorów. Głównym zajęciem uczestników kółka było utrwalanie podstawowych umiejętności

posługiwania się edytorami tekstu i grafiki oraz użytkowanie programów edukacyjnych (miedzy innymi „Klik uczy liczyć”, „Klik ortografii”, „Czytam i piszę”, „Alfabet i nauka czytania”).

W świetlicy prowadzone były **zajęcia wyrównawcze - pomoc w nauce**. Na tych zajęciach dzieci odrabiały zadania domowe oraz utrwalaly wiadomości zdobyte w szkole. Przez cały rok dzieci, które miały problemy w czytaniu na głos, ze zrozumieniem przeczytanego tekstu brały udział w konkursie „Czytanie”. Ważnym elementem tych zajęć jest głośne i poprawne czytanie oraz sprawdzenie czy dzieci zrozumiały przeczytany tekst. Podczas tych zajęć dzieci poprzez rozwiązywanie rebusów, łamigłówek, gry edukacyjne, zabawy rozwijające inteligencję wzmacniały, rozwijały, ćwiczyły koncentrację i utrwalaly swoje umiejętności. Nadrzędnym celem tych zajęć było wdrażanie nawyku uczenia się, odrabiania prac domowych, czytania

W 2006 roku do świetlicy uczęszczało 48 dzieci. Uczestnicy zajęć objęci byli dożywianiem, które realizowanie było podczas zajęć z gospodarstwa domowego. Dożywianie to obejmowało szeroki zakres produktów mlecznych, zbożowych, a także warzywa i owoce, które stanowiły dużą wartość odżywczą, energetyczną dla dzieci i młodzieży.

Ważnym elementem działalności świetlicy są organizowane spotkania okolicznościowe i integracyjne. W 2006 roku odbyły się następujące spotkania:

- „Dzień Babci i Dziadka” – dzieci wystawiły przedstawienie pt. „Czerwony Kapturek”
- ☞ pokaz ćwiczeń z zakresu samoobrony – zajęcia prowadził instruktor samoobrony, mistrza Polski Karate Kyokushin, założyciel szkoły w Szkole Podstawowej w Białych Błotach (zajęcia odbyły się podczas ferii zimowych)
- ☞ spotkanie “Wielkanocne” – dzieci świętowały wspólnie z zaproszonymi gośćmi
- ☞ “Siódma rocznica otwarcia świetlicy oraz Dzień Dziecka” - dzieci świętowały swój uroczysty dzień, był to wielki rodzinny piknik Na każdego czekał słodki poczęstunek i kiełbaska z grill. Dzieci wraz z rodzicami rozgrywały rodzinne konkurencje.
- ☞ “Dzień Ojca” - tego dnia dzieci przygotowały piękne wierszyki dla tatusiów oraz wspólnie z nimi brały udział w konkursach
- ☞ uroczystość zakończenie zajęć „Pięciolatek” – podczas tego spotkania przedszkolaki mogły zaprezentować zdobytą podczas całego roku wiedzę
- ☞ spotkanie „Gwiazdkowe” - dzieci wystawiły bożonarodzeniową sztukę pt. „Wigilia w

lesie”, a w nagrodę za całoroczną pracę odwiedził ich Gwiazdor ze wspaniałymi, słodkimi prezentami.

W tym czasie ferii zimowych i wakacji letnich dzieci i młodzieży dysponują większą ilością czasu wolnego. Świetlica chcąc wyjść naprzeciw potrzebie zagospodarowanie tego czasu wzbogaca swój program zajęć o elementy zabawy, rozrywki, sportu. Pracownicy świetlicy na wyżej wspomniany czas odpoczynku dzieci od nauki szkolnej opracowują szczegółowy plan zajęć. Planując zajęcia pracownicy biorą pod uwagę potrzeby i możliwości uczestników zajęć.

Ferie zimowe 2006

Realizatorami przygotowanego programu na czas ferii zimowych byli pracownicy świetlicy oraz 3 wolontariuszy:

- trener gimnastyki sportowej mgr wychowania fizycznego
- instruktor samoobrony, Mistrz Polski w karate Kyokushin
- mieszkaniec pobliskiego osiedla.

Świetlica w czasie ferii czynna była w godzinach od 9.00 do 15.30 od poniedziałku do piątku. Uczestnicy zajęć podzieleni byli na dwie grupy wiekowe, dzięki czemu łatwiej było dopasować plan zajęć dla poszczególnych grup. W godzinach porannych tzn. od 9.00 do 12.00 odbywały się zajęcia grupy młodszej (dzieci z klas 0 - III). Natomiast w godzinach popołudniowych od 12.30 do 15.30 na zajęcia przychodziły dzieci z klas IV – VI oraz z klas gimnazjalnych. Łącznie w zajęciach uczestniczyło 36 dzieci.

Atrakcyjność i bogactwo programu polegało na tym, że każdy dzień był inny, a zarazem wiązał się z poprzednim oraz kolejnym. Plan kolejnych dni był znany dzieciom, więc mogły się do zajęć przygotować, opracować materiały, które były przydatne w czasie zajęć. Dzieci uczestniczyły we wszystkich zajęciach bardzo chętnie. Na czas ferii wybrani zostali przewodniczący i zastępcy grup, którzy stanowili doskonałą pomoc opiekunów.

Podobnie, jak w czasie roku szkolnego również i w czasie ferii funkcjonowały warsztaty gastronomiczne, które dbały o wyżywienie uczestników. Była to forma dożywiania, która na co dzień realizowana jest w świetlicy. Stawka żywieniowa dla uczestnika wynosiła 1,50 zł. W czasie warsztatów gastronomicznych dzieci przygotowywały posiłek, który stanowił ich drugie śniadanie. W czasie ferii odbyło się spotkanie integracyjne z uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej „Dąb” w Białych Błotach. Spotkanie to było prawdziwym sprawdzianem

tolerancji, z którego wszystkie dzieci otrzymały piątki. W Warsztacie "Dąb" uczestnicy ferii mogli zobaczyć w jaki sposób niepełnosprawni wykonują powierzone im zadania, a także mogli sami spróbować swoich sił w poszczególnych pracowniach. Zajęcia w czasie ferii wzbogacone były wizytą instruktora samoobrony, który zdradzał techniki walki oraz zaznajomił dzieci z podstawami karate Kyokushin. Dzieci dwukrotnie podczas ferii odwiedziły pobliską stadninę koni, gdzie mogły poznawać podstawowe elementy jazdy konnej. Tam też zorganizowane zostało ognisko z kiełbaskami. Pod koniec ferii dzieci za swoje dobre zachowanie zostali nagrodzeni - starsza grupa (8 osób), która zasłużyła na pochwałę za systematyczność oraz za pomoc młodszym pojechała do Multikina na film pt. „Opowieści z Narni”, młodsza grupa (7 osób) pojechała do Centrum Zabaw Rodzinnych – Familij Park w Bydgoszczy. W ostatnim dniu ferii odbył się turniej tenisa stołowego oraz rozgrywki piłkarzyków. Sędzia Główny – trener gimnastyki sportowej mgr wychowania fizycznego czuwał nad prawidłowością przebiegu zawodów. Spotkanie zakończono wręczeniem dyplomów oraz pucharów.

Czas ferii zimowych zbliżył bardzo dzieci do siebie, zdobyły one nowe doświadczenia, które dały im narzędzia do lepszego funkcjonowania w przyszłości, odkryły formy wykorzystania wolnego czasu niekoniecznie tylko przed telewizorem, komputerem, ale w grupie z rówieśnikami.

Wakacje letnie 2006

Jak, co roku pracownicy świetlicy na czas letnich wakacji przygotowali specjalny, wzbogacony o różne elementy program zajęć. Pracownicy chcieli aby dzieci, które nie wyjeżdżały poza swoje miejsce zamieszkania nie czuły się gorzej, ale czuły, że ich wolny czas jest zagospodarowany w znakomity sposób i dostarczy im wielu wspaniałych wspomnień.

Przez okres wakacji świetlica czynna była w godzinach od 10.00 do 15.00. Na organizowane zajęcia zapisały się 44 osoby (dzieci i młodzież) ze wsi Ciele oraz z Kruszyna Krajeńskiego. Dzieci podzielone były na grupy 12-13 osobowe, co pozwalało na sprawniejszą organizację zajęć i prawidłowy ich przebieg.

Za zajęcia w czasie wakacji odpowiedzialni byli pracownicy świetlicy, osoba odbywająca przygotowanie zawodowe z Urzędu Pracy oraz wolontariusz – mieszkaniec Ciela.

Pogoda dopisywała, więc największą atrakcją podczas wakacji były wycieczki do Bydgoszczy na basen otwarty „Asturia”. Ponad to dzieci uczestniczyły w wycieczkach do innych miast. Zwiedziły Toruń, oglądały i podziwiały zwierzęta w Ogrodzie Zoologicznym w Poznaniu oraz

spacerowały po najdłuższym moło w Polsce - w Sopocie. Zajęcia w świetlicy były dla dzieci źródłem radości, spełnienia i satysfakcji. Dzieci chętnie uczestniczyły we wszystkich zajęciach i angażowały się „całym sobą”.

Zajęcia sportowe dały dzieciom dużo możliwości i hartowały ich ducha sportu. W ramach tych zajęć odbył się rajd rowerowy, na którym dzieci miały za zadanie pokonać przeszkody i w, jak najkrótszym czasie dotrzeć do mety. Olimpiada sportowa podzielona była na dwie części: pierwsza drużynowa- grupy rywalizowały między sobą podczas meczu piłki nożnej i gry w dwa ognie. Druga część to zmagania indywidualne podczas, których zawodnicy zbierali punkty. Wielka olimpiada sportowa zakończyła się wyborem „Sportowca lata 2006”.

Każdy dzień miał swoją myśl przewodnią, która przeplatała się podczas zajęć. Dzień zdrowia i urody miał na celu zwrócenia uwagi na zasady dbania o utrzymanie należytej higieny osobistej. W czasie zajęć odbyła się prelekcja i pokaz multimedialny przygotowany przez pracowników świetlicy dotyczący dbałości o zdrowie i higienę.

Dzień filmowca, to próby aktorstwa i reżyserki. Uczestnicy zajęć mogli zapoznać się z pracą kamery i nakręcić własny krótki film, który pod koniec zajęć został zaprezentowany pozostałym uczestnikom.

Indiańskie lato to dzień, który dzieci spędziły w pobliskim lesie na budowaniu szałasów, tworzeniu plemion, imion dla ich członków. Zajęcia zakończyły się w Ośrodku Jeździeckim „BASKIL” w Cielu, gdzie dzieci uczyły się podstawowych elementów jazdy konnej.

Podróż dookoła świata – to podróż palcem po mapie. Dzieci odwiedziły te kraje, o których marzą zapoznawały się z ich historią i zwyczajami. Podróż zakończyła się międzynarodową dyskoteką.

Zakończenie wakacji to dla dzieci nie miły dzień, ale organizatorzy postarali się aby uczestnicy zajęć mogli ten dzień miło wspominać. Odbył się piknik z pieczeniem kiełbasek na grillu.

Dzieci podczas wakacji zdobywały nowe umiejętności, a przede wszystkim odpoczywały od szkolnej ławki.

Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z Ciela jest bardzo ważnym elementem pracy świetlicy gdyż tylko w ten sposób dzieci i młodzież mogą w pożyteczny sposób spędzić wakacje.

V. DZIAŁANIA DODATKOWE W 2006 r.

1. W miesiącu styczniu i lutym ubiegłego roku, w związku z ekstremalnie niskimi temperaturami, podjęto akcję pod nazwą „Zima”, której celem było dotarcie przez pracowników socjalnych do środowisk najbardziej narażonych na zamrożenie oraz posiadających najniższe dochody. W efekcie podjętych starań, we współpracy ze składnicami opału prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie gminy, 111 środowisk zaopatrzone w węgiel. Pomocą objęto w szczególności osoby starsze i samotne, osoby niepełnosprawne oraz rodziny niepełne i wielodzietne.

2. Organizowano roboty publiczne, staże absolwenckie, przygotowanie zawodowe oraz prace społecznie użyteczne dla osób bezrobotnych. Dzięki podjętej inicjatywie absolwenci szkół średnich i wyższych oraz osoby posiadające status osoby bezrobotnej (w tym osoby długotrwale bezrobotne) mogły wdrażać się do pracy. Ośrodek korzystał z pomocy w/w osób w wykonywaniu prac administracyjnych. Na terenie gminy prowadzone były prace porządkowe i melioracyjne. Szczegółowe sprawozdanie z realizacji zadania zawiera dział IV niniejszego sprawozdania lit.f.

3. Centrum Integracji i Rehabilitacji „REVITA ”. Programem działania Centrum objęto 76 osób. Świadczona pomoc obejmowała nieodpłatne użyczenie sprzętu rehabilitacyjnego, nawiązywanie kontaktów społecznych, organizowanie potrzebującym możliwości dojazdu do placówek służby zdrowia, poradnictwo społeczne i zawodowe, a także prowadzenie zajęć terapii ruchem dla dzieci niepełnosprawnych w miejscowości Łochowo. Działalność CIR finansowana była głównie przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – 46 726,0 zł, udział własny gminy wyniósł 21 620,0 zł, co stanowi ok. 30 % ogólnego kosztu programu.

4. Mieszkańcom gminy przekazywano pomoc w formie rzeczowej w ramach realizacji programu „Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej”. Dzięki współpracy z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Bydgoszczy otrzymano 480 kg sera topionego, 720 l mleka, 2 640 kg mąki, 960 kg makaronu, 770 kg kaszy, 960 kg cukru. W sumie wydano ok. 6,5 ton żywności. Pomoc otrzymało 247 rodzin.

5. Realizacja pomocy bezrobotnym w ramach kontynuacji pracy Punktu Stawiennictwa dla osób bezrobotnych (Powiatowy Urząd Pracy) oraz stanowiska pośrednictwa pracy w siedzibie Ośrodka. Z tej formy pomocy korzystało 502 osoby bezrobotne z terenu gminy.

6. Dożywianie dzieci - obiady, posiłki - Szkoła Podstawowa Białe Błota, Szkoła Zespół Szkół w Łochowie, Szkoła Filialna Zielonka, Szkoła Podstawowa w Przyłękach, Szkoły Specjalne Bydgoszcz, Przedszkole Gminne „Wróżka”, świetlica „Małgosia” - ogółem 302 dzieci. W szkole Filialnej w Zielonce oraz w Szkole Podstawowej w Przyłękach utworzono punkty wydawania gorących posiłków. Do czerwca ubiegłego roku dzieci uczące się w tych placówkach dożywiane były w formie drugich śniadań.

7. Realizowano pomoc w formie przyznawania zasiłków celowych osobom i rodzinom mającym trudności w dokonywaniu opłat mieszkaniowych, które przekazywane były na konta administratorów lokali mieszkalnych. Celem nadrzędnym podjętych działań było przeciwdziałanie eksmisjom i bezdomności. Pomoc w tej formie skierowano do 114 rodzin.

8. Realizowano rządowy program pod nazwą „ Pomoc państwa w zakresie dożywiania ”. Przystąpienie do programu podyktowane było zasadnością zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych klientów, związanych z koniecznością zakupu żywności oraz potrzebą zapewnienia gorącego posiłku dzieciom, młodzieży oraz tym osobom dorosłym, które nie mogły go sobie zapewnić własnym staraniem. Formy pomocy realizowane w ramach programu oraz jej zakres opisane zostały na stronie 4 niniejszego załącznika (dział III).

9. W związku z ogłoszeniem klęski suszy realizowano program rządowy mający na celu złagodzenia skutków suszy – realizację zadania szerzej opisano w załączniku str. 5, dział III.

10. Organizowano cykl imprez sportowych pod nazwą „ Sport bez barier ” oraz „ Cross rowerowy i piknik rodzinny ”, których idea była propagowanie aktywnego trybu życia, zasad uczciwej rywalizacji oraz właściwego stosunku do osób niepełnosprawnych. W imprezach integracyjnych uczestniczyło łącznie 105 osób, w tym osoby niepełnosprawne. Zadanie realizowano we współpracy z Warsztatem Terapii Zajęciowej „ Dąb ”, Wiejskim Klubem Sportowym „ ORI ” oraz Świetlicą Socjoterapeutyczną „ Małgosia ”.

11. Kontynuacja działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej „ Dąb ” dla 25 osób niepełnosprawnych intelektualnie. Uczestnicy organizowanych zajęć, w efekcie systematycznej rehabilitacji społecznej i zawodowej podejmują m.in. naukę codziennych czynności życiowych, które służyć mają wyrabianiu ich zaradności

i samodzielności, a w konsekwencji szerszym uczestnictwu w życiu społecznym i zawodowym.

12. Realizowano zadania nałożone na jednostki samorządu terytorialnego przez ustawę o świadczeniach rodzinnych oraz ustawę o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych. i zaliczce alimentacyjnej (str. 4 załącznika).

13. Podjęto akcję niesienia pomocy rodzinom najuboższym w zakresie wyposażenia dzieci w podręczniki oraz przybory szkolne, zgodnie z otrzymywanymi zgłoszeniami mieszkańców gminy w tej sprawie, jak również w zakresie rozeznany przez pracowników socjalnych i nauczycieli szkół. Przyznawana pomoc obejmowała formę rzeczową - zawarto stosowną umowę z Księgarnią „Powszechna” w Bydgoszczy - 70 rodzin uzyskało pomoc w formie zakupu „ wyprawki szkolnej ”.

14. Zorganizowano wypoczynek letni i zimowy dla dzieci i młodzieży – dział IV lit.g niniejszego załącznika do uchwały.

15. Pracownicy ośrodka włączyli się czynnie w przygotowanie i prowadzenie loterii fantowej podczas dożynek gminnych. Dochód z loterii (2 775,01 zł) przeznaczony został na dofinansowanie do zakupu aparatu słuchowego dla mieszkańca gminy oraz na zorganizowanie spotkania wigilijnego.

16. Wigilia dla seniorów oraz osób starszych i samotnych z terenu gminy – pracownicy ośrodka w porozumieniu z sołtysami ustalili listę zaproszonych gości. Bezpośrednią organizacją spotkania zajmował się Zakład Aktywności Zawodowej „ Ośrodek Sportu i Rehabilitacji ” w Białych Błotach.

17. Prowadzenie Punktu Integracji Kryzysowej - Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego. Osoby wymagające specjalistycznej pomocy kierowane są do psychologa oraz terapeuty ds. uzależnień przez pracowników socjalnych, lekarzy, pracowników świetlicy socjoterapeutycznej. Punkt działa w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Białe Błota. W roku ubiegłym pomocą psychologiczną objęto 145 osób; 126 mieszkańców gminy korzystało ze spotkań z terapeutą; przeprowadzono diagnozę 6 środowisk zagrożonych handlem ludźmi.

18. W roku 2006 uzyskano ponad 800 tys. zł z PFRON za pośrednictwem Marszałka Województwa na utworzenie w Białych Błotach „ Ośrodka Sportu i Rehabilitacji ” o statusie Zakładu Aktywności Zawodowej. Zakład rozpoczął działalność od grudnia ubiegłego roku. Placówka zatrudnia 20 osób niepełnosprawnych oraz 8 osób kadry obsługowo-rehabilitacyjnej.

19. Działalność świetlicy socjoterapeutycznej w Cielu w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – dział IV lit. g niniejszego załącznika.

DZIAŁANIA KIERUNKOWE GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W ROKU 2007

1. Realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz innych ustaw, dotyczących w szczególności :
  - wypłacania zasiłków
  - pomocy rzeczowej, w szczególności na zakup żywności (realizacja programu „ Pomoc państwa w zakresie dożywiania ”)
  - udzielanie wsparcia na zakup opału oraz przekazywanie drewna opałowego,
  - organizowania usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
  - przeciwdziałanie eksmisjom i bezdomności
  - przyznawanie i realizacja wypłat świadczeń rodzinnych
  - opłacania składek na ubezpieczenia emerytalno - rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia obywatelskie.
2. Akcja „ Wyprawka szkolna ”.
3. Zorganizowanie ferii zimowych i wypoczynku letniego dla dzieci.
4. Dożywianie dzieci w szkołach podstawowych i szkołach specjalnych - planujemy doposażyć istniejące punkty wydawania ciepłych posiłków oraz kontynuować przygotowywanie posiłków dla osób dorosłych.
5. Prowadzenie Punktu Interwencji Kryzysowej - Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego.
6. Zajęcia profilaktyczne w Łochowie - profilaktyka dysfunkcji - prowadzone pod kierunkiem pedagoga w ramach prowadzonej grupy terapeutycznej.
7. Działalność świetlicy socjoterapeutycznej „Małgosia” w Cielu.
8. Przygotowanie loterii fantowej.
9. Organizacja imprez sportowo-integracyjnych dla osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin.
10. Prowadzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej „Dąb” w Białych Błotach.
11. Wspieranie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych poprzez kontynuowanie działalności Centrum Integracji i Rehabilitacji „REVITA”.
12. Kontynuacja działalności Zakładu Aktywności zawodowej „Ośrodka Sportu i Rehabili-

- tacji ”.
13. Pomoc osobom bezrobotnym :
    - stanowisko do spraw podpisywania gotowości zatrudnienia (kontynuacja),
    - dołożenie starań mających na celu organizację robót publicznych, staży absolwenckich i przygotowania zawodowego,
    - organizacja prac społeczno - użytecznych na terenie gminy.
  14. Współpraca z osobami bezdomnymi w zakresie realizacji programu wychodzenia z bezdomności.
  15. Skierowanie pomocy do środowisk mających bardzo trudne warunki mieszkaniowe, w szczególności do rodzin wielodzietnych, w celu podniesienia standardu zajmowanych lokali mieszkalnych. Realizacja pomocy w tej formie wpłynąć ma w szczególności na utrzymanie dzieci w tych rodzinach, które rokują na poprawę funkcjonowania i pogłębienie więzi rodzinnych.
  16. Pozyskiwanie środków pozabudżetowych na realizację zadań pomocy społecznej.

Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr .....
 Rady Gminy Białe Błota z dnia .....
 w sprawie przyjęcia sprawozdania z działalności GOPS za 2006 r.
 i przedstawienia potrzeb w zakresie pomocy społecznej na rok 2007

I. Potrzeby w zakresie pomocy społecznej na rok 2006

Rozdział 1. Potrzeby w zakresie realizacji zadań własnych i zleconych

1. Zasiłki i pomoc w naturze:

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
852-85214	ogółem 363 200,00	ogółem 363 200,00
	zadania własne: 244 200,00	zadania własne: 244 200,00
	w tym - ZUS: 3 700,00	w tym - ZUS: 3 700,00
	zadania zlecone: 119 000,00	zadania zlecone: 119 000,00

Potrzeby dotyczą określenia wielkości środków finansowych potrzebnych na realizację zadań własnych w formie przyznawania zasiłków i pomocy w naturze. Potrzeby te związane są m.in. z koniecznością pokrywania wydatków na świadczenia zdrowotne, w szczególności osób bezdomnych i innych, które nie mają żadnych źródeł utrzymania i nie są objęte ubezpieczeniem zdrowotnym (art.17 ust.1 pkt. 7, ustawy o pomocy społecznej - zadanie własne o charakterze obowiązkowym).

Ponadto w/w środki zgodnie z ustawą przeznaczone są na pokrycie kosztu zakupu lekarstw, zakupu opału, odzieży, podręczników i przyborów szkolnych dla dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, na pomoc w regulowaniu należności mieszkaniowych, w celu

zapobiegania eksmisjom i bezdomności oraz na zabezpieczenie innych podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin zgłaszających się o objęcie świadczeniami pomocy społecznej .

2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne :

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
852-85228	17 800,00	17 800,00

Potrzeby dotyczą usług opiekuńczych, gospodarczych i specjalistycznych. Obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, szczególnie osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają takiego wsparcia.

3. Realizacja programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
852-85228	327 000,00	327 000,00

Opisywane zadanie obejmuje:

- a) dożywianie dzieci - w roku ubiegłym na dożywianie 321-osobowej grupy dzieci z terenu gminy wydatkowano kwotę 93 554,00 zł; ta forma wsparcia rodzin, skierowana jest bezpośrednio do dzieci i młodzieży, a więc do tej grupy osób, która jest w okresie najbardziej intensywnego rozwoju biologicznego; wydatki obejmują opłacenie należności za posiłki wydawane dzieciom i młodzieży w miejscu realizacji obowiązku szkolnego (zgodnie z rozporządzeniem);
- b) podobnie, jak w latach poprzednich, pomoc przyznawana będzie w formie zasiłków celowych na zakup żywności, która przekazywana będzie na konta sklepów spożywczych, po otrzymaniu faktur za pobraną żywność; rozwiązanie takie sprzyja wydatkowaniu przyznanej pomocy zgodnie z przeznaczeniem oraz rozwijaniu współpracy z siecią miejscowych sklepów spożywczych, co pozwala podopiecznym Ośrodka na zaspokojenie potrzeb związanych z codziennym zakupem niezbędnych artykułów spożywczych w miejscu zamieszkania.
W bieżącym roku Ośrodek podpisał 14 umów z sklepami spożywczymi z terenu gminy, które wyraziły zgodę na kontynuowanie współpracy w w/w zakresie w roku

bieżącym.

- c) w ramach realizacji programu część środków finansowych przeznaczona zostanie na doposażenie utworzonych w 2006 r. punktów wydawania ciepłych posiłków w Szkole Podstawowej w Przyłękach i w Szkole Filialnej w Zielonce, na opłacenie kosztów dowozu posiłków do tych miejscowości (obiady przygotowywane są w Szkole Podstawowej w Białych Błotach i przewożone do punktów wydawania posiłków w specjalnych naczyniach gastronomicznych, uzyskano ze stacji sanitarno-epidemiologicznej w Bydgoszczy zaświadczenie dopuszczające wskazany środek transportu do przewozu posiłków); na przygotowanie gorącego posiłku dla osób dorosłych, które nie mogą go sobie zapewnić własnym staraniem, a także na wypłatę wynagrodzeń dla osób wydających posiłki zatrudnionych na umowę-zlecenie.

W celu uzyskania środków dodatkowych na realizację w/w zadań, wystąpiono ze stosownym wnioskiem do Wojewody Kujawsko - Pomorskiego o przyznanie dotacji celowej na realizację pomocy w wyżej opisanych formach. Otrzymano dotację w wysokości 218 400,00 zł, natomiast udział własny gminy wynosi 108 680,00 zł.

4. Domy Pomocy Społecznej

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
852-85202	92 000,00	92 000,00

W ramach omawianego rozdziału podejmowane są zadania związane z umieszczeniem oraz dokonywaniem odpłatności za pobyt mieszkańców naszej gminy w Domach Pomocy Społecznej. Zadanie to nałożone zostało na samorzady terytorialne w 2004 r. przez znowelizowaną ustawę o pomocy społecznej. Aktualnie w DPS przebywają 4 osoby z terenu naszej gminy.

Rozdział 2. Potrzeby w zakresie rozwiązań organizacyjno systemowych i pracy społecznej

4. Świadczenia rodzinne:

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007 z funduszu centralnego
------------------	--	--

852-85212	ogółem 3 612 510,00	ogółem 3 602 000,00	
	świadczenia społeczne 3 493 940,00	świadczenia społeczne 3 493 940,00	
	koszty obsługi 118 570,00	inne koszty 108 060,00	

Występuje niedobór środków finansowych w wysokości około 10.510,00zł na zapewnienie wynagrodzeń, pochodnych, oraz na wydatki bieżące.

5. Przeciwdziałanie alkoholizmowi (środki z Gminnego Funduszu Profilaktyki) :

a) Świetlica socjoterapeutyczna „Małgosia” w Cielu

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
851-85154	87 500,00	87 500,00

Świetlica działa w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W zajęciach organizowanych w świetlicy uczestniczy aktualnie 48 dzieci. Kontynuację pracy świetlicy uzasadnia potrzeba ochrony dzieci przed następstwami dysfunkcji społecznych takich jak długotrwałe bezrobocie, niskie dochody, wielodzietność, ciasnota i brak warunków do nauki w domu, problem alkoholowy i przemoc w rodzinie. Wykazane koszty obejmują wydatki związane zakupem materiałów w celu realizacji zajęć dydaktycznych, materiałów biurowych, środków czystości, kosztów utrzymania świetlicy (opłaty za dostawę energii elektrycznej, wody, usługi budowlano-remontowe, wywóz nieczystości itp.), wydatki związane z dożywianiem dzieci w formie drugich śniadań, jak również koszty związane z wynagrodzeniem osobowym pracowników i pochodnymi od wynagrodzeń.

b) Wypoczynek dzieci i młodzieży

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
851-85154	26 500,00	26 500,00

Zabezpieczona w roku bieżącym kwota pozwoli na zorganizowanie dla około 180dzieci ferii zimowych oraz półkolonii.

c) Grupa terapeutyczna w Łochowie

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
851-85154	3 500,00	3 500,00

Wykazana wyżej kwota obejmuje wydatki związane z realizacją umów cywilnoprawnych, z uwagi na zatrudnienie pedagoga prowadzącego cotygodniowe zajęcia terapeutyczne dla 18-sto osobowej grupy dzieci pochodzących ze środowisk dotkniętych różnego rodzaju dysfunkcjami społecznymi. Zajęcia od kilku lat prowadzone są w Zespole Szkół w Łochowie.

d) Grupa terapeutyczna w Kruszynie Krajeńskim

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
851-85154	1 500,00	1 500,00

W ramach przyjętego budżetu organizowane będą zajęcia sportowo-rekreacyjne dla grupy dzieci pochodzących ze środowisk najuboższych, które zamieszkują na terenie tego sołectwa.

W ramach projektu odbywają się również zajęcia terapii ruchem. Działalność świetlicy stanowi dla dzieci jedyną istniejącą w okolicy formę spędzania wolnego czasu.

e) Punkt Interwencji Kryzysowej - Rodzinny Punkt Konsultacyjny oraz Grupa Terapeutyczna

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
851-85154	24 000,00	24 000,00

W ramach działalności Punktu świadczone są usługi psychologiczne i terapeutyczne dla mieszkańców gminy. Dyżury psychologa odbywają się co wtorek na przemian w Ośrodku Zdrowia w Białych Błotach i w Ośrodku Zdrowia w Łochowie.

W ramach w/w środków finansowych organizowane są również spotkania niepijących członków tych rodzin, które dotknięte są problemem alkoholowym.

5. Pozostała działalność :

a) Program wychodzenia z bezdomności

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
852-85295	10 000,00	10 000,00

Zaplanowane wydatki dotyczą określenia potrzeb w zakresie dokonania zakupu dwóch kontenerów mieszkalnych oraz dokonania ich adaptacji w celu oddania w użyczenie (doprowadzenie energii elektrycznej, instalacja systemu grzewczego, przyłącze kanalizacyjne i.t.p.). Przyjęty program ma na celu marginalizację zjawiska zasiedlania pustostanów znajdujących się na terenie gminy przez osoby bezdomne, zapewnienie bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz działanie prewencyjne względem mieszkańców gminy przed zetknięciem się z negatywnymi zjawiskami towarzyszącymi bezdomności, takimi jak żebractwo, czy brak higieny osobistej.

b) Programy dotyczące rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz ograniczania skutków niepełnosprawności

Dział / Rozdział	Rodzaj zadania	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki własne zabezpieczone w budżecie na rok 2007
852-85295	Warsztat Terapii Zajęciowej „Dąb”	16 944	17 000
	Ośrodek Sportu i Rekreacji - Zakład Aktywności Zawodowej	335 440 – dot. z Urzędu Marszałkowskiego 31 287 - budżet GOPS 109 713 – dot. przedmiotowa z Urzędu Gminy	335 440 – dot. z Urzędu Marszałkowskiego 31 287 - budżet GOPS 109 713 - dot. przedmiotowa z Urzędu Gminy
	Centrum Integracji i Rehabilitacji „REVITA”	25 000	25 000

Kontynuacja działań skierowanych do grupy osób niepełnosprawnych oraz członków ich rodzin rozpoczętych w latach poprzednich, zgodne z przyjętą w roku 2005 Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Białe Błota. Wyszczególnione zadania realizowane są we współpracy z Urzędem Marszałkowskim w Toruniu oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Warsztat Terapii Zajęciowej „Dąb” prowadzi rehabilitację społeczną i zawodową ukierunkowaną na przygotowanie uczestników zajęć do podjęcia stałego zatrudnienia i osiągania własnego dochodu w formach strukturalnych funkcjonujących w ramach Ośrodka Sportu i Rehabilitacji - Zakładu Aktywności Zawodowej. Centrum Integracji i Rehabilitacji „REVITA” zapewnia nieodpłatne użyczenie sprzętu rehabilitacyjnego oraz poradnictwo społeczne i zawodowe.

Uzyskane dotacje celowe zabezpieczą występujące potrzeby na rok bieżący.

c) Inne programy

Dział / Rozdział	Środki potrzebne na realizację zadania	Środki zabezpieczone w budżecie na rok 2007
852-85295	28 000,00	28 000,00

Przedstawione potrzeby obejmują realizację integracyjnego programu pod nazwą „Sport bez barier”, w którym uczestniczą osoby niepełnosprawne wraz z członkami rodzin oraz osoby zdrowe. Wydatek szacuje się na 3000,00 zł. Pozostała kwota 25 000,00 zł przeznaczona zostanie na wypłatę należności osobom bezrobotnym za udział w pracach społecznie-

użytecznych organizowanych na terenie gminy przy współdziałaniu Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy. Partycypacja gminy kosztach programu wynosi 40 %, PUP 60 %. W ramach zadania na terenie gminy wykonywanych jest szereg prac porządkowych i melioracyjnych na terenach otwartych oraz w instytucjach funkcjonujących na terenie gminy, zgodnie z występującymi potrzebami.

6. Zwraca uwagę na konieczność wspierania rodzin wielodzietnych zagrożonych rozpadem w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji mieszkaniowej. Adaptacja niezamieszkałych pomieszczeń znajdujących się w budynkach komunalnych gminy do celów mieszkalnych wpłynąć może pozytywnie na eliminację ciasnoty panującej w lokalach zajmowanych przez te środowiska, a tym samym na poprawę samopoczucia członków rodzin, zapewnienie poczucia intymności i spokoju. Mamy nadzieję, że podjęte działania w tym zakresie przyczynią się do scalenia więzi rodzinnych oraz poprawę relacji zachodzących pomiędzy członkami rodziny.